

Sosiaali- ja terveysministeriö
Meritullinkatu 8
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntö 20.9.2017

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI
YLEISESTÄ ASUMISTUESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ry lausuu pyydettyinä luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta seuraavaa.

SAMOKin keskeiset kannat lakimuutokseen

- SAMOK pitää kohtuuttomana nimenomaan opiskelijoille kohdennettuja leikkauksia asumistuessa
- SAMOK ei usko esityksen täyttävän sille asetettuja tavoitteita
- SAMOK pitää esityksen vaikutusarviointeja erittäin puutteellisina

Yleistä

Sosiaali- ja terveysministeriön lakiesitysluonnoksessa esitetään otettavaksi käyttöön niin sanottu osa-asunnon normi, jolloin asunnon osaan tai alle 20 neliömetrin asuntoon voisi saada tukea enimmillään 80 prosenttia kuntaryhmän ja ruokakunnan koon mukaisista enimmäisasumismenoista. Lakiluonnoksen mukaan muutosten tavoitteena on lisätä työnteon kannusteita ja hillitä vuokrien kehitystä. Lisäksi enimmäisasumismenoja korotettaisiin jatkossa elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti nykyisen vuokraindexin sijaan.

SAMOKin näkemyksen mukaan lakiesitysluonnos ei tule toteuttamaan sille asetettuja tavoitteita, vaan tulee vähentämään yhdenvertaisuutta asumistuen saajien keskuudessa, heikentämään opiskelijoiden toimeentuloa uusilla leikkauksilla sekä muokkaamaan vuokra-asuntomarkkinoita suuntaan, joka tavoiteltavien säästöjen sijaan lisäävät asumistukimenoja. SAMOK suhtautui hyvin kriittisesti

opiskelijoiden siirtämiseen yleisen asumistuen piiriin. Syynä suuret leikkaukset opiskelijapariskuntien asumisen tukeen sekä pelko siitä, että muutos tulee aiheuttamaan paineita leikata asumistukimenoja jatkossa tavalla, joka kohdentuu nimenomaan opiskelijoihin näiden muuta väestöstä merkittävästi poikkeavan tulonmuodostuksen takia. Muutamia viikkoja lain voimaantulon jälkeen nämä pelot ovat konkretisoitumassa tämän lakiesitysluonnoksen myötä. Opiskelijoiden siirtämisellä yleisen asumistuen piiriin taustalla oli tavoite saada opiskelijat yhdenvertaiseen asemaan muiden pienituloisten kanssa. Nyt lakiluonnoksessa esitetään asumistukeen muutoksia, jotka olisi kohdennettu nimenomaan opiskelijoihin.

Esityksen vaikutukset

Esitetyillä toimenpiteillä asumistuen leikkaamiseksi indeksimuutoksella ja osa-asunnon normilla ei todennäköisesti saavuteta niille asetettua tavoitetta kannustinloukkujen vähenemistä, vaan kustannukset siirtyisivät opiskelijoita lukuunottamatta toimentulotukeen lisäten negatiivista kannustinvaikutusta. Koska opiskelijat eivät pääsääntöisesti ole oikeutettuja toimentulotukeen, opiskelijoiden osalta leikkaukset katettaisiin joko opintolainalla tai opiskelijoiden lisääntyneellä työnteolla, jolla olisi heijastusvaikutuksia opintojen etenemiseen.

Lakiluonnoksessa esitetyt leikkaukset kohdentuisivat erittäin korostetusti opiskelijoihin. Kelan mukaan joka viides asumistukea saava opiskelija asuu kimppekämpässä täyttäen osa-asuntonormin. Lokakuun 2017 alussa 9 % kaikista yleisen asumistuen saajista asui kimppekämpissä, opiskelijaruokakunnista 19 %. Osa-asuntonormiruokakunnista 25600 oli opiskelijaruokakuntia, 8700 muita ruokakuntia. Lisäksi opiskelijat asuvat muuta väestöä useammin pienissä alle 20 neliön asunnoissa, joko opiskelija-asunnossa tai vastaavan kokoisessa vapailta markkinoilta vuokratuissa asunnossa.

Kimppakämpät, soluasunnot ja pienet yksiöt ovat edullisin vaihtoehto sekä opiskelijalle ja yhteiskunnalle. Edullisempien asumismuotojen tukien leikkaaminen lisää kalliimpien kysyntää ja muuttaa vuokra-asuntomarkkinoita. Osa-asunnon normi kohdistuu nimenomaan edullisimpiin asumismuotoihin. Kalleimmissa kuntaryhmissä se kohdistuu niihin, jotka jakavat vapailta markkinoilta löytyvän asunnon asumismenojen säästämiseksi. Edullisimmissä

kuntaryhmissä se kohdistuu osaan omakustannushinnoiteltuihin soluasuntoihin – siis kaikkein edullisimpaan asumismuotoon. Muutos suosii vapaita vuokra-asuntomarkkinoita ja suurempia asuntoja sekä pienempiä ruokakuntia.

Esitetyt leikkaukset kohdistaisivat säästöt yhteen yhteiskuntamme pienituloisimpaan ryhmään, jonka toimeentulosta on jo leikattu eniten, opiskelijoihin. Pienituloisimpien opiskelijoiden tulot supistuvat hallituksen jo tehtyjen talouspoliittisten päätösten seurauksena 3,6 prosenttia eli 279 euroa vuodessa. Tämä selittyy etenkin hallituksen päätöksellä leikata opintorahaa. Pienituloisimpien joukossa opiskelijat ovat ainoa ryhmä, jonka tulot ovat vuosien 2011–2018 aikana laskeneet hallituksen talouspolitiikan seurauksena. Lisäleikkauksia opiskelijoiden toimeentuloon ei voida SAMOKin näkemyksen mukaan pitää millään tavalla perusteltuina, oikeudenmukaisina tai hyväksyttävänä.

Muuta

Esitysluonnoksessa todetaan, että uudistuksella voi olla vaikutuksia asuntomarkkinoihin ja erityisesti osa-asunnoissa asuvien käyttäytymiseen. Näitä vaikutuksia ei kuitenkaan ole arvioitu. Luonnoksessa ei ole arvioitu myöskään esitetyn osa-asunnon normin vaikutusta yleishyödyllisten vuokranantajien toimintaan. SAMOKin näkemyksen mukaan arviot muutosten vaikutuksista tuensaajien asemaan perustuvat puutteelliseen aineistoon siltä osin, ettei opiskelijoiden asumismuodoista ja asumistuesta ole riittävästi tilastotietoa. Myöskään osa-asunnon normin ehdotettu 80 prosentin taso ei ilmeisestikään perustu riittävään tilastoaineistoon, sillä osa-asunnon normi tulisi kohdistumaan nimenomaan opiskelijoille tyypillisiin asumismuotoihin. Puutteellisten vaikutusarviointien lisäksi SAMOK ihmettelee miksei lakiesitysluonnoksesta ole pyydetty lausuntoa opetus- ja kulttuuriministeriöltä, jolla on vuosikymmenien kokemus opiskelijoiden asumisen tukemisesta.

SUOMEN OPISKELIJAKUNTIEN LIITTO - SAMOK RY

Anni Koivisto
puheenjohtaja

Miikka Lönnqvist
toiminnanjohtaja

Lisätietoja

asiantuntija Antti Hallia, 050 389 1011, antti.hallia@samok.fi